

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. Alexander III. (a) Exon. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

existimat Gothofredus, hunc liberum futurum, heredemque, sed voluntarium. Contrarium tamen tenendum est, propter aequitatem dictæ legis verum §8. cum quim eò processerit libertatis favor, ut non inspiciamus præcisè tempus mortis, sed aditæ hereditatis; & causa hereditatis pendeat à libertate, quæ suspenditur, æquius censet D. Joseph. de Retes ubi sup. servum in hoc casu, & liberum, & heredem necessarium fore, ex quo libertas confirmata fuit per additionem hereditatis à cohærede factam. Nec obstant textus præcitati, qui exigunt existentiam hæredis necessarii tempore mortis testatoris; qui accipiendi sunt regulariter, & suppositis terminis ordinariis, quorum exceptio est casus relatus in dict. l. verum §8. Quibus suppositis facile exponitur dicta lex pignori 30. fatemur enim, non posse eam accipi secundum principia juris, alioquin non esset necessarium rescipitum Severi, quod ibi refertur; ex jure enim certum est, servum specialiter pignori obligatum institui posse à domino heredem cum libertate, & institutionem fortiri effectum, si dominus eum redemerit, id est luerit pignus, l. 1. C. de necessar. servis: suo rescipito autem hoc amplius Severus induxit, ut quamvis

mortis tempore non inveniretur à domino redemptus, non evanesceret datio libertatis, nec hæredis institutio; sed sustineretur, si servus ipse paratus esset se redimere, & creditori ex pecunia sua, aut hereditaria satisfacere, ut supponunt ibidem Glossa & Cujacius: in enim pignoris obligatio inutem ab initio non fecit institutionem servi, sic noluit Imperator ut irritaretur manente causa pignoris. Quod si quæras, an durante causâ pignoris sit liber? Respondebo, nec liberum, nec heredem esse, quia propter vinculum pignoris suspensa est potestas legis. Nec competit libertas cum hereditate, donec se redimat; unde nunquam concurrit jus pignoris cum libertate: erit ergo interim statulibervi ipsa, ut ii qui in fraudem creditorum manumittuntur, quorum libertas non impeditur quousque creditores uti incipiant jure suo, l. 1. §. 1. ff. de statulib. docent Faber in jurisprudent. titul. 6. princip. 2. illat. 10. 11. & 16. Donellus lib. 3. comment. cap. 1. ubi Osvaldus littera B. ex quo principio exponit D. Josephus de Retes ubi supra, num. 34. & 35. textus in l. quoties 9. §. ultim. ff. de hered. instituend. Ulpianus in fragmentis, titul. 1. de libert. §. servus 19.

CAPUT III.

Alexander III. (a) Exon. Episcopo.

EX præsentium latoris insinuatione accepimus, quod Alex, quondam Sacerdos de Ofecolon. (b) calicem argenteum, & medietatem unius (c) breviarii ejusdem Ecclesiæ pro sua necessitate pignori obligavit, & ea morte præventus, minimè recollectit. Unde quoniam indignum est, ut ejusdem Ecclesiæ res suæ, & præsertim quæ sacris mysteriis deputatæ sunt, taliter debeant deperire; f. t. per A. f. p. m. quat. si verum est quod asserit, (d) filium ejus Walterium, qui ex successione ipsius patrimonii jus dicitur (e) obtinere, moneas diligenter & compellas, ut res ipsas pignoras recolligat, & eas Ecclesiæ restituat: quod si facere noluerit, eum vinculo anathematis noa differas coercere.

NOTÆ.

(a) *Xonienfi.*] Ita etiam legitur in prima electione, sub hoc tit. cap. 3. & post Concilium Lateranense part. 29. cap. 1. De Exonienfi Ecclesia nonnulla notavimus in capite 6. de filiis Presby.

(b) *Calicem argenteum.*] De quo agemus in cap. final. de celebrat. Missar.

(c) *Breviarii.*] Breviarium si simpliciter accipiamus, opus concilium significat, seu summarium; à Græcis epitome dicitur, quo modo sumitur à Plinio lib. 18. ibi: *Ut omnis cultura quoddam breviarium peragatur.* Suetonio in Augusto, capite 101. ibi: *Tertio breviarium totius Imperii, quantum militum sub signis ubique essent.* Quod etiam Breve, nonnulli appellaverunt. Lampadius in Alexandro, ibi: *Milites suos sic ubique servit, ut in cubiculo haberet breves, & numerum.* & tempora militantium. Vopiscus in Aureliano, ibi: *Breve nomen inscripsit.* Quod si brevium dixerimus cum additione rationum, erit summarium dati, & expensæ. Suetonius in Galba, cap. 12. ibi: *Dispensatori brevium rationum afferenti parapsidem leguminis pro sedulitate, ac diligentia porrexisse.* Sic apud Scaevolam in l. ult. ff. D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars. I.

de pecul. legat. brevium rationes dictæ in epitomen, & compendium contractæ. Brevis etiam dicitur in l. ultim. ff. de conveniend. fisci debitoribus. Ulpianus in l. 3. §. 6. ff. de penu legat. videtur appellasse brevium logarium, ibi: *Chartas ad ratiunculam, vel ad logarium parvas contineri.* Notavit Marcellus Donatus ad Suetonium capite 101. Seneca brevium parum Latinam dictionem esse contendit epistol. 39. his verbis: *Commentarios, quos desideras, diligenter ornatos, & in angustum coactos ego verò componam; sed vide ne plus profectura sit oratio ordinaria, quam hæc, quæ nunc vulgò brevium dicitur.* Olim cum latine eloqueremur, summarium vocabatur. Inde etiam enchiridion, seu epitome precum, seu horarum canonicarum dicitur brevium. Ut autem veram hujus vocis originem agnoscamus, sciendum est, quod olim ad usum Chori, sive psalmodiæ Ecclesiasticæ diversi libri sub diversis nominibus habebantur: Psalterium nimirum, ex quo psalmi decantabantur: Hymnarium, ex quo hymni; Antiphonarium, ex quo antiphonæ decantandæ accipiebantur. Erant & Lectionaria, in quibus libri sacrarum scripturarum continebantur: Evangelistarium, ex quo lectio Evangelica legebatur: Sermonarium,

Hh a rium,

rium, ex quo Sanctorum PP. sermones legendi sumebantur; & denique Homiliarium, ex quo alicujus sancti Patris super lectum Evangelium expositio accipiebatur. Postquam verò lectiones omnes, tam quæ ex sacris scripturis, quam quæ ex sanctorum PP. libris & homiliis sumuntur, ad certum numerum, ac breviter quendam Ecclesie decretis redactæ fuerunt, & in unicum librum omnes connectæ, prædicti libri breviter dici cœperunt: notarunt Cironius libro 2. observ. capite 12. Grethferus ad Codinum lib. 1. cap. 6. Juretus ad Symmachum lib. 6. epistol. 25. Vossius de vitis sermon. lib. 1. cap. 32. An verò in præfenti breviarium pro summario rationum Ecclesie; an verò pro libro precum & horarum Ecclesie sumatur, excogitandum reliquit lectori Cironius ubi supra; credo tamen pro breviario divini officii accipi: tum quia conjungitur cum calice; tum quia pro ratione suæ decisionis Alexander eam assignat, ne Ecclesie res, præsertim quæ sacris mysteriis deputatæ sunt, pereant. Quæ verba comprehendunt tam calicem, quam breviarium horarum canonicarum; & ita breviarium in præfenti accipitur, quod temporibus Alexandri, & pluribus postea annis, antequam libri typis mandaretur, magno in

pretio erat: unde in Ecclesiis tantum majoribus ferè unum breviarium erat, & adhuc in Ecclesiis porantiquis extat locus ubi breviarium fixum erat, ut ibi clerici ipsius Ecclesie horas canonicas recitarent: & quia breviarium hoc duabus partibus, hiemali videlicet, & vernali constabat, Presbyter, de quo in præfenti, unam, quam dimidiam partem breviarii appellat Alexander, pignori dedit.

(d) *Filium.*] Ante sacerdotium videlicet genitum, & ita legitimum, ut in cap. 1. de testam. Si autem filius illegitimus esset, ut ex damnabili coitu susceptus, patri non succedebat, ut probat Pichardus in princip. Infrat. de hereditatibus, qua ab intestato §. 7. ex num. 10.

(e) *Obrinere.*] Etiamsi adhuc illis non se immiscuerit, sed se abstinuerit; nam interim rectè conveniri poterat, l. 2. §. ult. ff. de stipul. servor. Quo modo accipit textum hunc Arias à Mesa libro 3. var. capite 1. numero 30. In præfenti autem casu Ecclesia etiam poterat avocare res ipsas tanquam impignorabiles, ex l. sancimus 21. de sacros. Eccles. novella 7. cap. 6. novella 120. cap. ult. ex quibus deductus est textus in cap. hoc jus, §. qui verò 10. quest. 2. ut latius dicemus in cap. 2. de solut.

CAPUT IV.

Innocent. III. Gallando Subdiacono nostro, & B. Vitali, Canonici (a) Pisanis.

ILLO vos credimus scientiæ dono vigere, quòd super eo, de quo nos consuleret voluistis, quid juris sit, liquidò cognoscatis. Quia tamen nostro postulastis edoceri responso, ne sub ipsius expectatione responsi decisio negotii prorogetur, præsentibus vobis litteris duximus respondendum. Sanè per vestras nobis litteras intimastis, quòd cum causam, quæ vertitur inter H. & B. filios G. de Cosa; & G. filiam Teberti, & hæredes ipsius super quibusdam vineis præfatis personis pro xxvi. libris pignori obligatis, vobis duximus committendam, dantes vobis per nostras litteras in mandatis, ut ipsam G. & hæredes ipsius ad restituendas vineas, & quicquid ultra (b) sortem perceperant, eidem restituerent conquerentibus, per pœnam in (c) Later. Concil. contra usurarios promulgatam cogere curaretis: vos, ut juxta mandatum nostrum procederetis in negotio memorato, partes citare curastis; cumque in vestra essent præsentia constituta, ex parte prædictæ G. & hæredum ipsius fuit propositum coram vobis, terras, & vineas, quas iidem H. & B. repetebant ab eis, non esse pignori obligatas, sed purè venditas, sicut in instrumento confecto exinde plenius continetur: præfatus verò H. pro se, ac fratre (d) suo firmiter assererat, terras non esse purè venditas, sed pignore obligatas, cum venditioni prædictæ talis fuerit adjecta conditio, ut si à tempore contractus usque ad duos proximos annos præfato T. emptio displiceret, G. pater H. abinde usque ad annum xxvi. libras, perceptis fructibus computatis in ipsis, dare debuerit, sicut in eodem instrumento assererat firmiter contineri. Verùm quia sicut in eisdem litteris continetur, ambigitis, utrum pura sit, & absoluta venditio, an præfatus contractus pignus debeat judicari, per nostras postulastis litteras edoceri. Nos autem consultationi vestræ taliter respondemus; quod qualiscunque fuerit intentio contractuum, ex forma contractus venditio non apparet conditionalis, sed pura; quamvis possit per conditionem resolvi. Ex duobus tamen, quæ in pacto fuerunt expressa, videlicet quod fructus percepti debent in solvenda pecunia numerari, & quod ultra summam receptam xl. solidi debent persolvi, contra ipsum emptorem præsumitur vehementer, præsertim cum usuras consueverit exercere.

NOTÆ.